

Проектът е финансиран от
Програма "Култура" на Столична община.

• разказване
• четене
Помогни ми да се справя сам.

ЕМА

ЕДИН ПРЕКРАСЕН ДЕН

книгата »

Как да помогнете на детето да развие базовите умения, предшестващи четенето

Като родител вие имате ключова роля за това детето да развие интерес към четенето, както и необходимите умения, от които зависи овладяването му. Особено силно това важи за първите две фази на четенето. В по-късните фази обикновено водеща роля играят учителите и инициативността на детето да чете все повече и разнотипни текстове. Ето и няколко идеи как можете да подпомогнете детето, когато то поема своите първи стъпки в света на книгите.

1 Четете и разказвайте на детето от най-ранна възраст

Четенето на приказки преди лягане като ритуал, както и богатството на устната реч в обкръжаващата среда, са водещи фактори за това дали и кога детето ще започне да иска да чете. Когато четете на бебето, подбирайте кратки истории, които можете и да разкажете с изразителна интонация. Не е редно те да звучат монотонно. Бебето първоначално няма да разбира нищо, но четейки му, вие подпомагате неговата слухова преработка, разпознаването на структури от майчиния език (звукове, думи, ритъм), освен това пренасяте определен емоционален заряд чрез историята.

Можете да му разказвате не само приказки, но и да му обяснявате за какво служат предметите наоколо, да описвате какво виждате, докато носите бебето из къщи или по време на разходка.

2 Подсигурете подходящи книги

Достъпът до книги с картинки още в бебешка възраст (тихи книги от плат, гумени книги за къпане, книги с картинки за разлистване и назоваване) е от ключова значимост, за да разбере детето отрано за какво служат книгите, да се научи да ги прелиства и разглежда. Първоначално е възможно да ги къса и хвърля, но това не бива да ви изнервя. Подобно поведение е част от сензорното насищане на детето, което опознава физичния свят около себе си и опознава неговите качества.

Не може обаче да очаквате, че вашият първокласник ще има изградено отношение към книгите, ако не е имал достъп до книги и не ви е виждал да четете. Ролевият модел, който предлагате на детето, е ключов за отношението му към книгите. Затова подбирайте книгите заедно с детето, когато то е малко по-голямо, така му давате усещане за избор. Също така можете да вземате книги от библиотеката, така че то да разбере, че те могат да се заемат и четат, но не е нужно всяка една да бъде притежавана.

3 Пространство за книги и за четене

Добре е детето да има своя кошница с книги или ниска етажерка, където да слагате подбрани книги. От момента, в който детето се движи по-самостоятелно, то ще може да посяга към тях и да ги прелиства и разглежда. Може заедно да ги подреждате и да организирате пространството за четене, да си изберете любимо място, което да определите за вашия приказен кът и да четете там с детето.

Приказките за лека нощ са чудесно средство за приспиване, но четенето през деня е още по-важно, защото тогава детето слуша активно, внимава и запомня много повече.

4 Римувани приказки, детски стихчета и песнички

Римите са особено подходящи, за да развие детето усет за формалната страна на езика и да разбере, че думите могат да си приличат по звучене, без да имат подобен смисъл. Това е едно ниво на абстракция, което ще помогне на детето, когато започне да определя първия звук на думите, да ги дели на срички и да се опитва да чете. Затова още от бебешка възраст пейте и рецитирайте стихчета на бебето, купете му и книги с римувани истории.

5 Срички, дължина на думите, първи звук

Когато детето вече има по-осъзнато отношение към писмените текстове и започва да съотнася устните звукове с букви, може да включите игри със срички: разделяне на думи на срички с крачки или игра на гама навън, игри с първи и последен звук (детето казва дума, вие трябва да назовете такава, която да започва с последния звук на посочената

от него гума), определяне на дължината на гумите („Коя гума е по-дълга „влак“ или „пеперуга“, „кашкавал“ или „слон“?“)

6 Преразказване на истории и филмчета, разказване по картинки

Задаването на въпроси към прочетеното или към любим анимационен филм, търсенето на мнението на детето („Добре ли постъпва Мечо Пух“), както и преразказването на част от приказка или на основна сюжетна линия са изключително ценни за развитието на вербалната памет, речника на детето и граматическите му умения (способността да пресъздава историята в минало време, комплексността на изреченията, които използва). Можете да започнете да стимулирате тези умения още от тригодишна възраст, а при някои деца дори по-рано, ако детето успява да задържи вниманието си и показва интерес.

При по-големите деца може да се опитвате да поощрявате детето да отгатва какво ще се случи в следващия епизод от текста, който чете или да го накарате то да измисли финал на историята (може и различен финал на вече позната приказка като „Червената шапчица“ или др.). Можете също така да гледате заедно епизод от любим детски сериал, да спирате филмчето и на няколко пъти и да питате детето какво се е случило до момента. Разказването по филм е дори по-трудно, отколкото преразказването на приказка, защото визуалните образи трябва да се облекат в гуми.

7 Създаване на книги по позната или собствена история

Изключително забавно е създаването на книги по позната или собствена история. Можете да принтирате и нарежете съкратен вариант на основния текст, след това да го разделите по страници, да го залепите и да илюстрирате заедно с детето всеки епизод. Ако му е трудно и не иска да рисува, може да го карате да се включва в рисуването само на определени детайли или в оцветяването. Не е нужно да сте художник, можете да откриете подходящи картинки в интернет и да ги принтирате. Самия подбор можете да превърнете в съвместна дейност с детето и да го питате кои картинки му харесват, какъв цвят да е корицата. Подвързването на книгата може да стане много лесно с перфоратор и панделка. Всички тези занимания стимулират не само любовта към книгата и креативността, но и фината моторика на вашето дете.

8 Игри с букви и цифри

На пазара има изключително голямо многообразие от книги, настолни игри и игри с карти, които стимулират научаването на буквите и цифрите. Вие самите можете да си изработите с подръчни средства карти и като простичка игра да карате детето за начало да открива и сортира цифрите отделно от буквите. Можете да използвате и магнитни букви и всеки ден заедно с детето да „изписвате“ по една любима гума на хладилника.

9 Кутии с трудни и лесни за произнасяне и четене гуми

Можете да си купите специални кутии или да рециклирате кутии от шоколадови бонбони, като вътре складирате трудни и лесни гуми за изговаряне, а ако детето вече започва да чете и пише – трудни и лесни за четене и писане гуми. Детето ще изпитва истинско удоволствие, когато част от гумите от „трудната“ кутия, започнат да преминават в „лесната“.

10 Театрално четене

Ако вашето дете е артистично и обича да играе роли, можете да разиграете някоя от неговите любими приказки или да възпроизведете определена сцена (къщичката на мечките от „Златокоска и трите мечки“). Това може да включва преобличане като някой от героите (пр. Снежанка, Мечо Пух), намирането на реквизит към приказката, инсцениране на епизоди или на диалози, дори измисляне на нови реплики.

В обобщение – имате безброй възможности да направите четенето забавно занимание, да накарате детето да участва активно в избора на дейности, които стимулират овладяването на писмената реч, много преди то да научи азбуката и да започне да среща. Четенето е вид общуване, споделяне на информация и на емоции, при компетентните читатели е и вътрешен диалог, свързан с личностното развитие. Един от най-ценните подаръци, които можете да направите на детето, е да го поощрите да обича книгите, защото това е любов за цял живот.

Използвана литература

Siegel, L. (1993). The Development of Reading. *Advances in Child Development and Behavior*, 24, 63-97

Van den Broek, P., Tzeng, Y., Risdien, K., Trabasso, T., and Basche, P. (2001) Inferential questioning: Effects on comprehension of narrative texts as a function of grade and timing. *Journal of Educational Psychology*, 93(3), 521-529.

Wolf, M. (2008). *Proust and the squid: the story and science of the reading brain*. Cambridge: Icon Books.

Диляна Лулчева - логопед и възрастов психолог